

«Τοπική Ανάπτυξη και Τοπική Επιχειρηματικότητα»

18.12.2023

Διαλέξεις στο πλαίσιο του μαθήματος
«ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ»
Ε' Εξάμηνο
Ακαδημαϊκό Έτος 2023-2024

Θέματα συζήτησης

2

1. Εισαγωγή
2. Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας (έννοια, χαρακτηριστικά, πυλώνες, διαφορά προσέγγισης)
3. Ο ρόλος των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης
4. Μηχανισμοί χρηματοδότησης
5. Δομές υποστήριξης (Θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων, Επιταχυντές επιχειρήσεων)
6. Χρηματοδότηση και στάδια ανάπτυξης επιχειρήσεων

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.1 Εισαγωγή

3

Στο παρελθόν εφαρμόσθηκαν πολιτικές στις Περιφέρειες της Ε.Ε. οι οποίες αποσκοπούσαν στην βελτίωση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική σταθερότητα **μέσα από την στήριξη γενικά των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην περιφέρεια.**

Σήμερα η εμπειρική έρευνα έχει αποδείξει ότι **δεν είναι οι επιχειρηματικές δραστηριότητες γενικά, από μόνες τους αυτές που θα συμβάλλουν στην περιφερειακή ανάπτυξη, αλλά μάλλον μια στενά περιορισμένη ομάδα επιχειρηματιών, που είναι σημαντικοί για την οικονομική ανάπτυξη.**

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.1 Εισαγωγή

4

Η νέα ανάγνωση αυτή της επιχειρηματικότητας, ενεργοποίησε την αλλαγή προσανατολισμού στην περιφερειακή πολιτική από την επιδίωξη της απλώς αριθμητικής αύξησης των επιχειρήσεων (π.χ. νέες επιχειρήσεις και αυτοαπασχόληση) στην **επιδίωξη της ποιοτικής αναβάθμισης της επιχειρηματικότητας** (Stam, 2015).

Στο νέο αυτό πλαίσιο, δόθηκε **ιδιαίτερη έμφαση στις άτυπες σχέσεις αλληλεπίδρασης** καθώς αποδείχθηκε ότι αυτές ενισχύουν την διάχυση της γνώσης (ιδιαίτερα της άρρητης γνώσης) και τις επιδόσεις καινοτομίας.

Αυτός ήταν και ο λόγος για τον οποίο αναπτύχθηκε κατά την τελευταία σχεδόν δεκαπενταετία **μια νέα προσέγγιση**, αυτή των περιφερειακών οικοσυστημάτων επιχειρηματικότητας. Μια προσέγγιση **που ξεκινά από τον ίδιο τον επιχειρηματία και συνεχίζει στην παραγωγική επιχειρηματικότητα.**

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.2 Τα ΠΟΕ ως Δίκτυα

5

Η έννοια του οικοσυστήματος προέρχεται από την επιστήμη της βιολογίας και ορίζεται ως ένα **σύνολο σχέσεων**, μεταξύ ζώντων και μη ζώντων οργανισμών, οι οποίοι διαθέτουν ως **λειτουργικό στόχο την διατήρηση της φυσικής κατάστασης σε μια ισορροπία**. Τα οικοσυστήματα εξελίσσονται φυσικά **χωρίς ένα συγκεκριμένο σχέδιο**, αποτελούν σύνθετα, δυναμικά, προσαρμοστικά και αναδυόμενα **συστήματα τα οποία συχνά με τις ίδιες εισροές, δεν παράγουν πάντα τα ίδια αποτελέσματα**.

Ένα **περιφερειακό οικοσύστημα επιχειρηματικότητας περιλαμβάνει** ως σημαντικούς φορείς κι άλλες οντότητες όπως **μεγάλες επιχειρήσεις, Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και Δημόσιους Οργανισμούς που υποστηρίζουν νέες και αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις**. Ως **φορείς σύνδεσμοι**, μεταξύ όλων των εταίρων, του οικοσυστήματος επιχειρηματικότητας αναδεικνύονται **τα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Ι.Τ.Ε.)**.

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.2 Τα ΠΟΕ ως Δίκτυα

6

Βασική παράμετρος για να γίνει αντιληπτή έννοια των οικοσυστημάτων είναι ότι **αποτελούν δίκτυα**. Και ως δίκτυα δίδεται σε αυτά ιδιαίτερη βαρύτητα στους φορείς συνδέσμων.

Όσο περισσότεροι οι φορείς σύνδεσης (και όσους περισσότερους συνδέσμων αυτοί διατηρούν) **τόσο περισσότερες πληροφορίες και πόρους διαχέουν μέσα στο δίκτυο**.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Πανεπιστήμιο του Stanford κατά την δεκαετία του '60 όπου ο Καθηγητής Fred Terman έθεσε ως στόχο να συνδεθεί με όλους τους φορείς της ευρύτερης περιοχής για να υποστηρίξει την διέξοδο των φοιτητών του στην απασχόληση. Με αυτόν τον τρόπο το Πανεπιστήμιο του Stanford αποτέλεσε τον «υπερ-σύνδεσμο» της Silicon Valley θέτοντας αυτό ως βασική πηγή περιφερειακών συνδέσμων και συμβούλων.

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.3 Η Έννοια

7

Δεν υπάρχει ένας συγκεκριμένος κοινά αποδεκτός ορισμός. Οι ορισμοί διαφοροποιούνται σε σχέση με διαφορετικές κλίμακες, ερευνητικά πεδία και δεδομένα.

Οι περισσότεροι εξ αυτών επισημαίνουν τον συνδυασμό και την αλληλοεπίδραση φορέων συνήθως μέσω δικτύων, οι οποίοι παράγουν κοινές πολιτιστικές αξίες οι οποίες υποστηρίζουν την επιχειρηματική δραστηριότητα.

«...ένα σύνολο ανεξάρτητων δρώντων προσώπων και παραγόντων που συντονίζονται με τέτοιο τρόπο, και διαμορφώνουν τις προϋποθέσεις για μια παραγωγική επιχειρηματικότητα» (Stam, 2015:1765).

«δυναμικές τοπικές, κοινωνικές, θεσμικές και πολιτισμικές διαδικασίες και δρώντες που ενθαρρύνουν και ενισχύουν την ίδρυση και ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων» (Malecki, 2018).

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.3 Η Έννοια

8

Ο Spigel πιο ολοκληρωμένα, ορίζει το οικοσύστημα επιχειρηματικότητας ως:

*«...τον συνδυασμό κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών, μέσα σε μια περιφέρεια, τα οποία υποστηρίζουν **την δημιουργία και ανάπτυξη καινοτόμων νεοφυών επιχειρήσεων** και ενισχύουν εκκολαπτόμενους επιχειρηματίες κι άλλους δρώντες να αναλάβουν τους κινδύνους υποβοηθώντας επιχειρηματικές πρωτοβουλίες υψηλού κινδύνου...».*

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.3 Η Έννοια

9

Ο Spiegel ομαδοποιεί αυτά τα χαρακτηριστικά σε τρεις κατηγορίες:

- ❑ τα υλικά χαρακτηριστικά (υποδομές, πολιτικές στήριξης, Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης που καταρτίζουν νέους επιχειρηματίες και παράγουν ταυτόχρονα νέα γνώση, ανοικτές αγορές και υποστηρικτικές υπηρεσίες)
- ❑ τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά (κουλτούρα υποστήριξης, εξέχοντα επιτυχημένα παραδείγματα επιχειρήσεων),
- ❑ τα κοινωνικά χαρακτηριστικά (ταλαντούχο εργατικό δυναμικό, τοπικοί επιτυχημένοι επιχειρηματίες που προσφέρουν συμβουλές σε νέους επιχειρηματίες, διαθέσιμα επενδυτικά κεφάλαια, κοινωνικά δίκτυα μεταξύ επιχειρηματιών, επενδυτών, συμβούλων και εργαζομένων που επιτρέπουν την διάχυση της γνώσης)

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.3 Η Έννοια

10

Τα περιφερειακά οικοσυστήματα επιχειρηματικότητας **προσιδιάζουν με άλλες παρόμοιες έννοιες τοπικής ανάπτυξης** όπως τις επιχειρηματικές συστάδες (business clusters) και τις βιομηχανικές περιοχές καθώς εστιάζουν στο εξωτερικό επιχειρηματικό περιβάλλον.

Διαφοροποιούνται ωστόσο από αυτές τις έννοιες, καθώς **θέτουν στο επίκεντρο ως αντικείμενο ανάλυσης, τον επιχειρηματία** και όχι την επιχείρηση:

ξεκινούν με τον ιδιώτη επιχειρηματία αντί της επιχείρησης αλλά ταυτόχρονα δίνουν **έμφαση στον σημαντικό ρόλο του επιχειρηματικού περιβάλλοντος** (Malecki, 2018).

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.4 Σύγκριση με άλλα συστήματα

11

Προσέγγιση	Επιχειρηματική συστάδα (Business Cluster), Βιομηχανική περιοχή	Οικοσύστημα επιχειρηματικότητας
Έμφαση	<p>Κύρια έμφαση δίδεται στις οικονομικές και κοινωνικές δομές ενός τόπου, οι οποίες επηρεάζουν τις συνολικές επιδόσεις καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.</p> <p>Σε αρκετές περιπτώσεις <u>δεν γίνεται διάκριση</u> μεταξύ των ταχέως αναπτυσσόμενων νεοφυών επιχειρήσεων και άλλων οργανισμών.</p>	<p>Οι νεοφυείς επιχειρήσεις τοποθετούνται στο κέντρο του οικοσυστήματος. Προσεγγίζονται ως επιχειρήσεις που διαφοροποιούνται από τις καθιερωμένες μεγάλες επιχειρήσεις και τις χαμηλότερων ρυθμών ανάπτυξης MME, σε όρους εννοιολογικής ανάπτυξης και σχεδιασμού πολιτικής.</p>
Ο ρόλος της γνώσης	<p>Έμφαση στην γνώση ως πηγή νέας οπτικής στην τεχνολογία και τις αγορές. Η γνώση προερχόμενη από διαφορετικές πηγές ανασυνδυάζεται με σκοπό την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.</p> <p>Η διάχυση της γνώσης από τα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλους οργανισμούς ερευνητικών πρωτοβουλιών είναι ιδιαίτερα κρίσιμη.</p>	<p>Επιπρόσθετα στην τεχνική γνώση και την γνώση των αγορών, ως κρίσιμη αναδεικνύεται η επιχειρηματική γνώση.</p> <p>Η σχετική γνώση με την επιχειρηματική διαδικασία μοιράζεται μεταξύ <u>επιχειρηματιών και μεντόρων μέσω άτυπων κοινωνικών δικτύων, επιχειρηματικών οργανισμών και προσφερόμενων προγραμμάτων κατάρτισης.</u></p>
Επίκεντρο της δράσης	<p>Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις και το κράτος αποτελούν πρωταρχικό επίκεντρο δράσης κατά την δημιουργία και την διατήρηση των βιομηχανικών περιοχών, των επιχειρηματικών συστάδων και των συστημάτων καινοτομίας. Περιορισμένος είναι ο χώρος για μεμονωμένους φορείς κατά την δημιουργία τους.</p>	<p>Ο επιχειρηματίας είναι ο κεντρικός δρων στην δημιουργία και την διατήρηση του οικοσυστήματος. Ενώ το κράτος και άλλες πηγές μπορεί να υποστηρίξουν το οικοσύστημα μέσω δημόσιων επενδύσεων, οι επιχειρηματίες συνεχίζουν να αποτελούν φορείς που αναπτύσσουν και ηγούνται του οικοσυστήματος.</p>

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα

Επιχειρηματικότητας

3.5 Βασικοί Πυλώνες

12

Πυλώνες	Συνιστώσες
Προσβάσιμες αγορές	Εγχώριες αγορές: μεγάλες/ μεσαίες/ μικρές επιχειρήσεις ως πελάτες και η κυβέρνηση ως πελάτης. Ξένες αγορές: μεγάλες/ μεσαίες/ μικρές επιχειρήσεις ως πελάτες, η κυβέρνηση ως πελάτης.
Ανθρώπινο κεφάλαιο/ εργατικό δυναμικό	Ταλέντο <u>διοίκησης, τεχνικό</u> ταλέντο, εμπειρία επιχειρηματικότητας, δυνατότητα ανάθεσης σε τρίτους.
Χρηματοδότηση	Φίλοι και οικογένεια , « επιχειρηματικοί άγγελοι », Εταιρείες Κεφαλαίων Υψηλού Κινδύνου , ιδιωτικά κεφάλαια, δυνατότητα εξυπηρέτησης χρεών.
Συστήματα υποστήριξης/Μέντορες	Μέντορες/ Σύμβουλοι , επαγγελματικές υπηρεσίες, θερμοκοιτίδες/ επιταχυντές, δίκτυα επιχειρηματικών συνεργατών.
Διακυβέρνηση και κανονιστικό πλαίσιο	Ευκολία ίδρυσης μιας επιχείρησης, φορολογικά κίνητρα , νομοθεσία και πολιτικές φιλικές προς τις επιχειρήσεις , πρόσβαση σε βασικές υποδομές , πρόσβαση σε τηλεπικοινωνίες/ ευρυζωνικά δίκτυα, πρόσβαση σε δίκτυα μεταφοράς.
Εκπαίδευση και Κατάρτιση	Διαθέσιμο εργατικό δυναμικό δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, διαθέσιμο εργατικό δυναμικό Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και εργατικό δυναμικό με ειδική επιχειρηματική κατάρτιση .
Μεγάλα Πανεπιστήμια ως καταλύτες	Προώθηση μιας κουλτούρας σεβασμού στην επιχειρηματικότητα , καθοριστική συμβολή στην <u>δημιουργία επιχειρηματικών ιδεών</u> για νέες επιχειρήσεις και καθοριστική συμβολή στην <u>διάθεση αποφοίτων σε νέες επιχειρήσεις</u> .
Πολιτιστική υποστήριξη	Ανοχή στο ρίσκο και την αποτυχία , προτίμηση αυτοαπασχόλησης, ανάδειξη επιτυχημένων επιχειρήσεων /προτύπων, ερευνητική κουλτούρα, θετική εικόνα για την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία.

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα

Επιχειρηματικότητας

3.6 Παράγοντες επιτυχίας

13

Χαρακτηριστικά	Περιγραφή
Ηγεσία	Η παρουσία μιας ισχυρής ομάδας επιχειρηματιών, οι οποίοι είναι προσεγγίσιμοι και οι οποίοι συμμετέχουν ενεργά στην διαμόρφωση της περιοχής τους ως ένα εξαιρετικό μέρος για να ξεκινήσει και να αναπτυχθεί μια επιχείρηση.
Ενδιάμεσοι	Η δραστηριοποίηση ενός μεγάλου αριθμού έμπειρων μετόρων και συμβούλων που επιστρέφουν πίσω στην αγορά σε όλα τα στάδια, τους κλάδους, τις γεωγραφικές περιοχές σε συνδυασμό με την ισχυρή παρουσία αποτελεσματικών, ορατών και καλά ενσωματωμένων επιταχυντών (accelerators) και εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων (incubators).
Πυκνότητα δικτύωσης	Μια βαθιά και καλά συνδεδεμένη <u>κοινότητα νεοφυών επιχειρήσεων και επιχειρηματιών μαζί με διαθέσιμους επενδυτές, συμβούλους, μέντορες και λοιπούς υποστηρικτές</u> . Βέλτιστα αυτοί οι άνθρωποι και οι οργανώσεις διασταυρώνουν κλάδους, δημογραφικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά.
Διακυβέρνηση	Ισχυρή κρατική υποστήριξη για την ενίσχυση και την κατανόηση της συμβολής των νεοφυών επιχειρήσεων στην οικονομική ανάπτυξη.
Ταλέντο	Μια ευρεία και βαθιά δεξαμενή ταλέντων για όλα τα επίπεδα των απασχολούμενων σε όλους τους οικονομικούς κλάδους και τομείς εξειδίκευσης. Τα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης αποτελούν μια εξαιρετική πηγή προσφοράς τέτοιων ταλέντων και για τον λόγο αυτόν θα πρέπει να συνδέονται στενά με την κοινότητα.
Υποστηρικτικές υπηρεσίες	Υπηρεσίες (νομικές, λογιστικές, διαχείρισης ακινήτων, ασφαλιστικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες) που είναι ενσωματωμένες, προσιτές, αποτελεσματικές και κατάλληλα τιμολογημένες.
Ενασχόληση	Μεγάλος αριθμός γεγονότων (events) που συμβάλλουν στην σύνδεση των επιχειρηματιών και των λοιπών μελών της κοινότητας, με επιφανείς συμμετέχοντες (π.χ. meet-ups, pitch days, start up weekends, boot camps, hackathons και λοιποί διαγωνισμοί, κ.α.).
Επιχειρήσεις	Μεγάλες επιχειρήσεις σε μια πόλη οι οποίες θα μπορούσαν να δημιουργήσουν εξειδικευμένα τμήματα και προγράμματα ενίσχυσης των συνεργασιών με ταχύτητα αναπτυσσόμενες νεοφυείς επιχειρήσεις.
Κεφάλαιο	Ισχυρή, πυκνή και υποστηρικτική κοινότητα Εταιρειών Κεφαλαίων Υψηλού Κινδύνου, «Επιχειρηματικών Αγγέλων», επενδυτών σποράς, και άλλων μορφών χρηματοδότησης τα οποία θα πρέπει να είναι διαθέσιμα για τις επιχειρήσεις ανεξαρτήτως κλάδου, χαρακτηριστικών και γεωγραφικού τόπου.

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.7 Ευνοϊκοί Παράγοντες Εξωτερικού Περιβάλλοντος

14

Παράγοντες που συνθέτουν ένα ευνοϊκό εξωτερικό περιβάλλον για την ανάπτυξη των περιφερειακών οικοσυστημάτων αποτελούν:

- ❑ η ύπαρξη εξωτερικών οικονομιών
- ❑ η ένταση του ανταγωνισμού
- ❑ η γεωγραφική εγγύτητα των φορέων
- ❑ η εμπιστοσύνη και
- ❑ η «θεσμική πυκνότητα»

(Amin & Thrift, 1994, Macleod, 1997, León et al, 2016)

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.7 Ευνοϊκοί Παράγοντες Εξωτερικού Περιβάλλοντος

15

Η «θεσμική πυκνότητα» αναφέρεται σε κοινωνικούς και πολιτιστικούς παράγοντες συμπεριλαμβάνοντας μεταξύ άλλων:

❑ **την ισχυρή παρουσία και λειτουργία θεσμών** (Επιμελητήρια, Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, δίκτυα επιχειρήσεων, οργανισμοί στήριξης της επιχειρηματικότητας, τοπικές και περιφερειακές αρχές, αναπτυξιακές εταιρείες, ερευνητικά ινστιτούτα, κέντρα καινοτομίας κ.α.)

❑ **την εφαρμογή ενός αποτελεσματικού κανονιστικού πλαισίου** αγοράς αγαθών και εργασίας

❑ **την προστασία πνευματικών δικαιωμάτων**

❑ **την ύπαρξη υψηλού βαθμού αλληλεπίδρασης μεταξύ περιφερειακών φορέων** (π.χ. επίσημες και ανεπίσημες επαφές σε διάφορα επίπεδα οργάνωσης, συνεργασίες, ανταλλαγές πληροφοριών κ.α.)

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.8 Ο θεσμικός ρόλος των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

16

- Τα Ι.Τ.Ε. αναδεικνύονται ως **οι συχνότερα αναγνωρισμένοι δρώντες φορείς** στα οικοσυστήματα επιχειρηματικότητας λειτουργώντας ως κόμβοι επικοινωνίας και συνεργασίας.
- Κατά συνέπεια, **τα Ι.Τ.Ε. αποτελούν σημαντικούς φορείς σύνδεσης μεταξύ όλων των φορέων** που συμμετέχουν στα περιφερειακά οικοσυστήματα επιχειρηματικότητας (ιδιώτες ή οργανισμούς), αλληλεπιδρώντας ταυτόχρονα με αυτούς.

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.8 Ο θεσμικός ρόλος των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

17

Βασικές έννοιες που χρησιμοποιήθηκαν κατά καιρούς για να διαφωτίσουν διαφορετικές συνιστώσες και δυναμικές των Ι.Τ.Ε., περιλαμβάνουν:

- τον «Τριπλό Έλικα» (Πανεπιστημίων – Κυβέρνησης και Βιομηχανίας),
- την «Μαθησιακή Περιφέρεια»,
- τον «Τετραπλό Έλικα» (Πανεπιστημίων – Κυβέρνησης - Βιομηχανίας- κοινωνία των πολιτών),
- τα «Περιφερειακά Συστήματα Καινοτομίας» (Επιχειρηματικές Συστάδες),
- τα «Περιφερειακά Συστήματα Επιχειρηματικότητας»,
- το «Επιχειρηματικό Πανεπιστήμιο»

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.8 Ο θεσμικός ρόλος των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

18

Σύμφωνα με σύγχρονες διεθνείς έρευνες, παρατηρείται μια αξιοσημείωτη ετερογένεια αλλά και **διαφορετικότητα έκτασης της συμμετοχής των Ι.Τ.Ε. στην διαμόρφωση δικτύων γνώσης και την ανάπτυξη στις περιφέρειες** στις οποίες διατηρούν την έδρα τους.

Η συμμετοχή αυτή εξαρτάται τόσο από την **εφαρμοζόμενη εθνική πολιτική** όσο και από **άλλους παράγοντες όπως:** τον τύπο και την φυσιογνωμία της Περιφέρειας, τον αριθμό, το μέγεθος και τον επιστημονικό προσανατολισμό των Ι.Τ.Ε. που λειτουργούν στην Περιφέρεια, κ.α.

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.8 Ο θεσμικός ρόλος των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

19

Τα Ι.Τ.Ε. διαδραματίζουν έναν ιδιαίτερα κρίσιμο ρόλο στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, στην παραγωγή της γνώσης και στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας

Ως ξεχωριστές οικονομικές οντότητες, συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη των περιφερειών στις οποίες έχουν την έδρα τους σε τέσσερα επίπεδα:

- ❑ **πρώτον**, ως εργοδότες, αγοραστές αγαθών και υπηρεσιών από τοπικές επιχειρήσεις και ως παράγοντες προσέλκυσης φοιτητών που δαπανούν χρήματα στην περιφερειακή οικονομία,
- ❑ **δεύτερον**, ως φορείς εμπορευματοποίησης της παραγόμενης γνώσης μέσω δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, δομών μεταφοράς τεχνολογίας, επιστημονικών πάρκων και ίδρυσης spin-off επιχειρήσεων,
- ❑ **τρίτον**, ως φορείς προσέλκυσης, εκπαίδευσης και συγκράτησης φοιτητών τους οποίους μορφώνουν και προσφέρουν για απασχόληση στις επιχειρήσεις της περιφέρειας,

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.8 Ο θεσμικός ρόλος των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

20

- ❑ **τέταρτον**, ως συμμετέχοντες θεσμικοί παράγοντες επίσημα ή ανεπίσημα μαζί με άλλους φορείς σε περιφερειακές διασυνδέσεις και δίκτυα μάθησης, καινοτομίας και διακυβέρνησης (βλ. Περιφερειακά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας, Περιφερειακές Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης).
- ❑ **πέμπτον**, στην ενίσχυση των επιδόσεων καινοτομίας, μέσω της ίδρυσης spin-off επιχειρήσεων και της ανάπτυξης και κατοχύρωσης πατεντών και αδειών.
- ❑ **έκτον**, ως πάροχοι γνώσης μέσω κατηρτισμένων αποφοίτων, επιστημονικών δημοσιεύσεων και συμβουλευτικής καθοδήγησης (Guerrero και συν., 2016).

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.8 Ο θεσμικός ρόλος των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

21

Οι βασικοί παράγοντες που καθορίζουν τον βαθμό ενσωμάτωσης των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης μέσα στα περιφερειακά οικοσυστήματα, είναι οι εξής:

- Η έκταση της περιφερειοποίησης** μέσα στο εθνικό σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (κατά πόσον οι πόροι χρηματοδότησης διανέμονται εθνικά ή μεταφέρονται προς διανομή σε περιφερειακό επίπεδο)
- Ο τύπος της περιφέρειας** σε όρους χαρακτηριστικών κέντρου και περιφέρειας
- Ο χαρακτήρας της **περιφερειακής ταυτότητας**
- Η ύπαρξη και ο τύπος των περιφερειακών δικτύων**
- Ο αριθμός και το μέγεθος των Πανεπιστημίων** στην περιφέρεια

3. Περιφερειακά Οικοσυστήματα Επιχειρηματικότητας

3.9 Εμπόδια στην ενσωμάτωση των Ι.Τ.Ε.

22

Τα εμπόδια αυτά συνδέονται:

- ❑ με το μειωμένο ενδιαφέρον για συνεργασία που προέρχεται από την διαφορετικότητα των κινήτρων για επιστημονική έρευνα, τόσο της ακαδημαϊκής κοινότητας¹ όσο και των επιχειρήσεων (εμπόδια που σχετίζονται με τον προσανατολισμό),
- ❑ με τις συγκρούσεις που συχνά δημιουργούνται μεταξύ των δύο ενδιαφερόμενων μερών για ζητήματα εκμετάλλευσης πνευματικής ιδιοκτησίας των αποτελεσμάτων κοινής έρευνας,
- ❑ με την δυσκολία εύρεσης πεδίου συνεργασίας λόγω διαφορετικότητας γνωστικών αντικειμένων.

1. Το γενικά μειωμένο ενδιαφέρον για συνεργασία των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας συχνά οφείλεται στην έλλειψη θεσμοθετημένων κινήτρων ακαδημαϊκής καριέρας καθώς αυτή είναι αποκλειστικά συνδεδεμένη με παραδοσιακούς βιβλιομετρικούς δείκτες.

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

1. Εσωτερική Χρηματοδότηση

23

Ο επιχειρηματίας στην περίπτωση της εσωτερικής χρηματοδότησης (bootstrapping¹) χρησιμοποιεί:

- ❑ **προσωπικά του κεφάλαια**
- ❑ **ταμειακές ροές της επιχείρησης**
- ❑ **μη διανεμηθέντα κέρδη** που πραγματοποιεί η επιχείρηση για την ανάπτυξη της

και όχι εξωτερική χρηματοδότηση.

¹bootstrapping: να εισέλθεις σε μια κατάσταση χρησιμοποιώντας ίδιους πόρους.

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

2. Οικογενειακό Περιβάλλον και Φίλοι

Οικογένεια, φίλοι, «ανόητοι» (3F): κεφάλαια σποράς και εκκίνησης μιας νέας επιχείρησης από το στενό οικογενειακό περιβάλλον και φίλους.

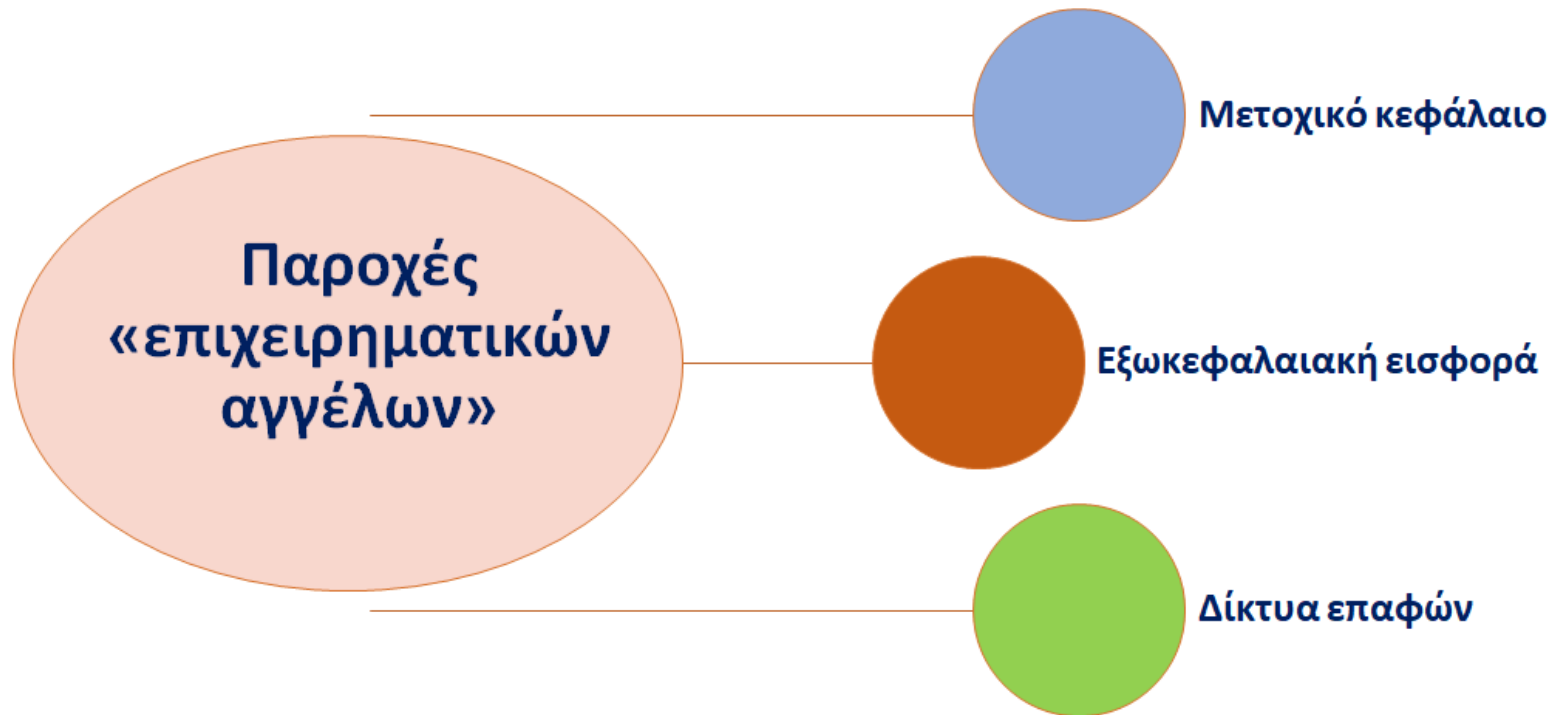
- ❑ «Χρήματα αγάπης» (love money).
- ❑ Η προσέγγιση των συγκεκριμένων ανθρώπων είναι **εύκολη**.
- ❑ Η συγκέντρωση χρημάτων από την οικογένεια και τους φίλους **επιφέρει ψυχολογικό κόστος**.
- ❑ Η πολύ προσωπική σχέση με τον επιχειρηματία θα μπορούσε να οδηγήσει τους **άτυπους αυτούς επενδυτές να αγνοήσουν την αβεβαιότητα και τον υψηλό κίνδυνο**.

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

3. «Επιχειρηματικοί Άγγελοι»

25

Παροχές των «επιχειρηματικών αγγέλων»

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

3. «Επιχειρηματικοί Άγγελοι»

26

Χαρακτηριστικά των επιχειρηματικών αγγέλων

- Μεμονωμένοι επενδυτές
- Επενδύουν τα δικά τους χρήματα
- Επενδύουν στα στάδια σποράς και εκκίνησης
- Μεσο-μακροπρόθεσμος ορίζοντας επένδυσης
- Ενεργή συμμετοχή

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

4. Επιχειρηματικά Κεφάλαια Υψηλού Κινδύνου (Venture Capital)

27

- **Η συμμετοχή** ενός χρηματοδοτικού φορέα, ανεξάρτητης εταιρείας ή ειδικού μεγάλου χρηματοδοτικού οργανισμού **στο μετοχικό κεφάλαιο μιας επιχείρησης**
- **Μακροπρόθεσμες επενδύσεις** υψηλής απόδοσης και **υψηλού κινδύνου**
- **Η συμμετοχή** της εταιρίας VC **ρευστοποιείται σε προκαθορισμένο χρόνο και με προσυμφωνημένο τρόπο**
- Δεν προσφέρει μόνο χρήματα, αλλά βοηθά την επιχείρηση σε διοικητικά ζητήματα, παρέχει συμβουλές και τεχνογνωσία, κάνει συστάσεις σε πελάτες και προμηθευτές, κλπ.

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

5. Χρηματοδότηση από το Πλήθος – Πληθοπορισμός (Crowdfunding)

28

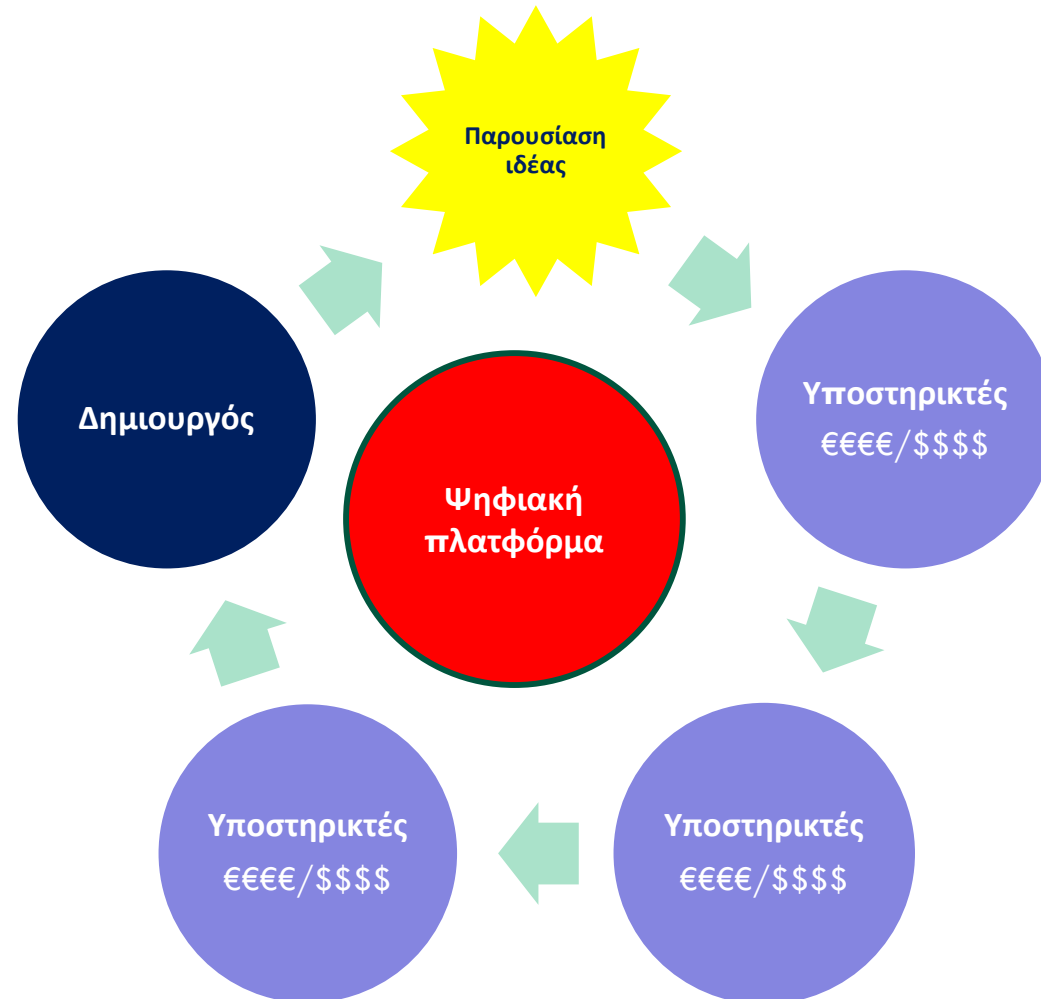
Η χρηματοδότηση από το πλήθος ή συμμετοχική χρηματοδότηση (crowdfunding) είναι ένας **τρόπος συγκέντρωσης χρημάτων για τη χρηματοδότηση έργων (projects), κάποιου σκοπού (cause) και επιχειρήσεων.**

Επιτρέπει τη **συλλογή χρημάτων από μεγάλο αριθμό ατόμων (πλήθος) μέσω διαδικτυακών πλατφορμών.**

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

5. Χρηματοδότηση από το Πλήθος – Πληθοπορισμός (Crowdfunding)

29

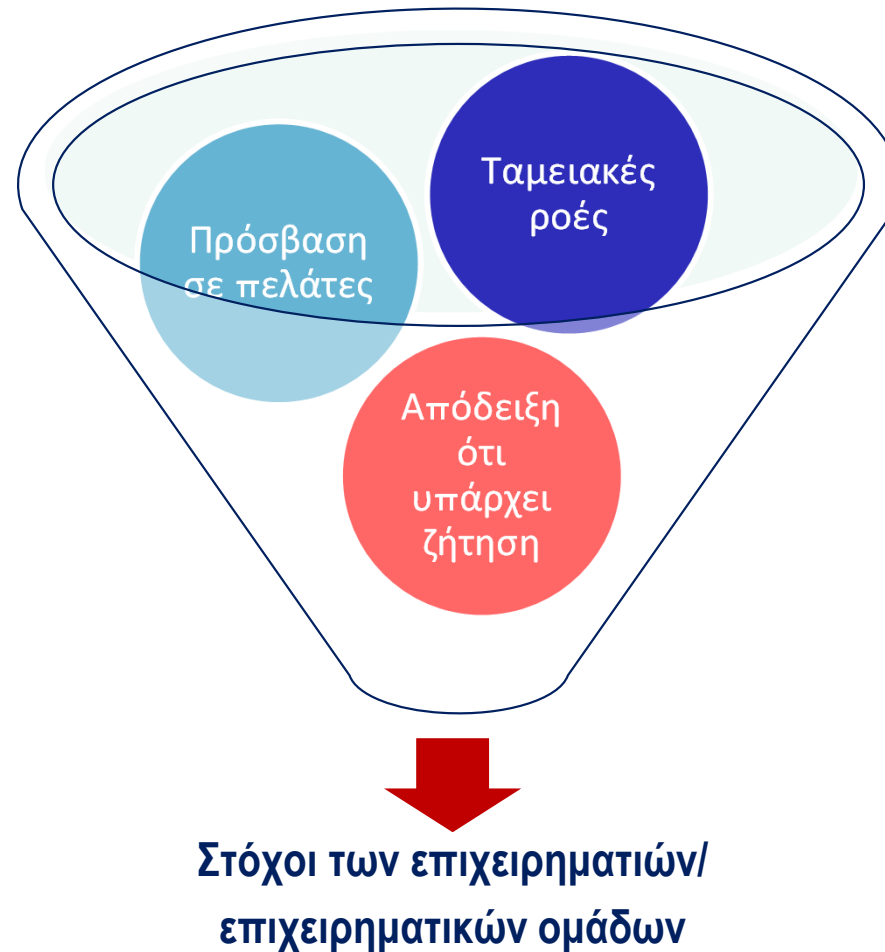

Διαδικασία χρηματοδότησης επιχειρήσεων μέσω πληθοπορισμού

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

6. Χρηματοδότηση από το Πλήθος – Πληθοπορισμός (Crowdfunding)

30

Στόχοι των επιχειρηματιών που χρησιμοποιούν τη χρηματοδότηση από το πλήθος

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

6. Χρηματοδότηση από το Πλήθος – Πληθοπορισμός (Crowdfunding)

31

Δωρεά

Δανεισμός

Ανταμοιβή

Επενδυτικό
μοντέλο

Μοντέλα χρηματοδότησης από το πλήθος

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

7.1 Θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων

Οι θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων αποτελούν δημόσιες ή ιδιωτικές δομές που προσφέρουν ένα ασφαλές περιβάλλον σε νεοσύστατες, καινοτόμες και συχνά πολλά υποσχόμενες επιχειρήσεις, διευκολύνοντας τα πρώτα στάδια ανάπτυξής τους.

Πιο συγκεκριμένα, βοηθούν τους επιχειρηματίες να αναπτύξουν τις ιδέες τους από το στάδιο της σύλληψης έως την εμπορευματοποίηση και την έναρξη μίας νέας επιχείρησης.

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

7.1 Θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων

Ως θεσμός πρωτοεμφανίστηκε στις βιομηχανικές πόλεις της Δυτικής Ευρώπης και των Η.Π.Α. κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1970 και τις αρχές της δεκαετίας του 1980, ως ένα μέσο ανάσχεσης της ραγδαίας αυξανόμενης ανεργίας, απόρροια του φαινομένου της αποβιομηχάνισης.

Μετά την δεκαετία του 1980, αποτέλεσε παράλληλα μηχανισμό μιας νέας στρατηγικής για την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη η οποία δίνει έμφαση στο ενδογενές δυναμικό προωθώντας την ενδογενή «από τα κάτω προς τα άνω» ανάπτυξη.

Μια νέα αναπτυξιακή στρατηγική η οποία επιδιώκει την ανάδειξη και ενίσχυση του ενδογενούς δυναμικού (τοπικές επιχειρήσεις, ανθρώπινο δυναμικό, κοινωνικό κεφάλαιο, τοπικοί πόροι ανάπτυξης κ.α.).

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

7.1 Θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων

Λειτουργούν ως υποστηρικτικές δομές της τοπικής επιχειρηματικότητας, παρέχοντας υποδομές και έναν σημαντικό αριθμό ειδικών υπηρεσιών προς νεοσύστατες επιχειρήσεις για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (3-5 έτη) μετά την ίδρυσή τους (ΓΓΕΤ, 2015).

Μετά το πέρας αυτού του διαστήματος οι επιχειρήσεις αυτές **αποχωρούν, ιδανικά, έχοντας προσελκύσει και εξασφαλίσει χρηματοδότηση** από «Επιχειρηματικούς Αγγέλους» ή εταιρείες κεφαλαίων υψηλού κινδύνου, σε άλλη περίπτωση συνεχίζοντας ανεξάρτητη πορεία.

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

7.1 Θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων

Απώτερος σκοπός των θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων σε ένα γενικότερο πλαίσιο, είναι **η προώθηση των καινοτομιών** μέσω της υλικοτεχνικής υποστήριξης στις νεοφυείς επιχειρήσεις, οι οποίες προσελκύουν επενδυτικά κεφάλαια.

Πέρα από την ζωτικής σημασίας οικονομική αρωγή (υποδομές και υπηρεσίες) οι θερμοκοιτίδες **έχουν και κοινωνική διάσταση**.

Καλλιεργούν την δραστηριοποίηση επιχειρήσεων με καινοτόμες οργανωτικές δομές, **επιτρέπουν σε κοινωνικές ομάδες που δεν έχουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση, καθώς και σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες** (π.χ. άτομα με αναπηρία) να δραστηριοποιηθούν επιχειρηματικά σε ένα ασφαλές πλαίσιο μέχρι να ανεξαρτητοποιηθούν.

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

7.1 Θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων

Συνήθως είναι συνδεδεμένες με I.T.E. (λειτουργώντας ως δομές αυτών) με σημαντικά οφέλη καθώς:

- ❑ συμβάλλουν στην δημιουργία νέων πολλά υποσχόμενων, **καινοτόμων επιχειρήσεων που απαρτίζονται από ακαδημαϊκό προσωπικό** (φοιτητές, ερευνητές κλπ.)
- ❑ προσφέρουν μια **μορφή οικονομικής απεξάρτησης στα πανεπιστήμια από την αποκλειστική κρατική χρηματοδότηση τους**
- ❑ επιτρέπουν **τον συνεχή εκσυγχρονισμό της έρευνας, την ανάπτυξη τεχνογνωσίας και της μεταφοράς της στους φοιτητές, καθώς συνδέονται άμεσα με την παραγωγικές δυνάμεις της αγοράς.**

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

7.1 Θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων

37

Μεταξύ άλλων οι θερμοκοιτίδες παρέχουν:

- φιλοξενία σε συγκεκριμένο φυσικό χώρο** ο οποίος μπορεί να επεκταθεί, υπό ευέλικτες και οικονομικά προσιτές συνθήκες
- σύγχρονο εξοπλισμό γραφείου** (έπιπλα, ηλεκτρονικές και τηλεφωνικές συσκευές, πρόσβαση στο internet κλπ.)
- γραμματειακή υποστήριξη**
- συμβουλευτικές, νομικές και λογιστικές υπηρεσίες**
- συμβουλευτική στήριξη και ενεργή συμμετοχή στην λήψη αποφάσεων**
- υπηρεσίες εκπαίδευσης και κατάρτισης**

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

7.1 Θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων

38

- χρηματοδότηση με αρχικό κεφάλαιο
- τεχνολογική υποστήριξη, **στήριξη διαχείρισης καινοτομιών**
- δικτύωση** με άλλες επιχειρήσεις, ερευνητικά κέντρα, προμηθευτές, πιθανούς πελάτες και επενδυτές.
- δικτύωση επαφή με **επιχειρήσεις τεχνικής στήριξης**
- βοήθεια στην χρηματοδότηση** (λήψη δανείων, επιχορηγήσεων, χρηματοδοτήσεων από «Επιχειρηματικούς Αγγέλους» και Εταιρείες Κεφαλαίων Υψηλού Κινδύνου (Venture Capital), κ.α.)
- γενικότερο **συντονισμό, συνεχή αξιολόγηση και επανασχεδιασμό** επιχειρηματικού πλάνου

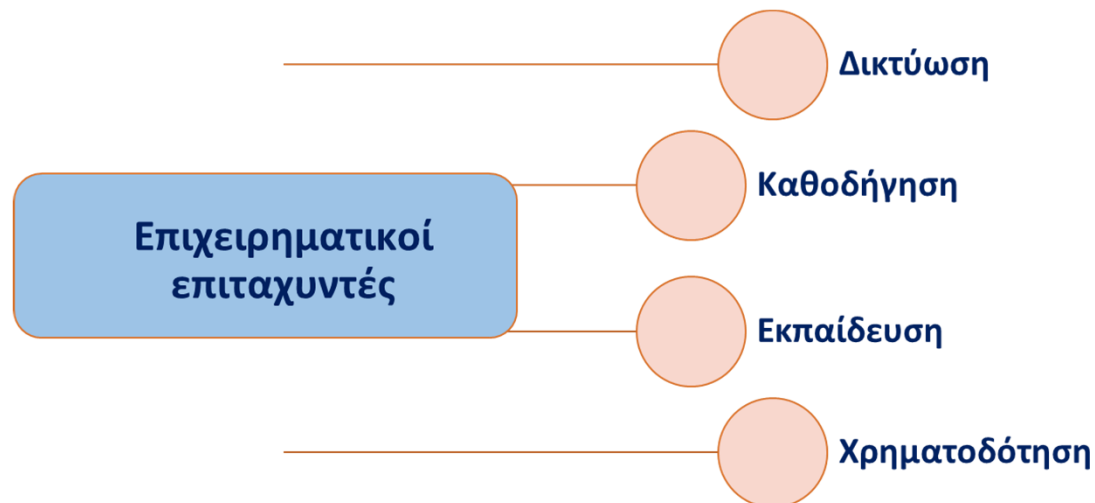
4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

7.2 Επιχειρηματικοί Επιταχυντές

39

Οι επιχειρηματικοί επιταχυντές είναι προγράμματα περιορισμένης διάρκειας, συνήθως τριών έως έξι μηνών, που βοηθούν ομάδες επιχειρήσεων στην επιχειρηματική διαδικασία και σκοπεύουν στην ταχεία υλοποίηση των επιχειρηματικών σχεδίων καινοτόμων επιχειρήσεων.

Τομείς στήριξης που παρέχουν οι επιχειρηματικοί επιταχυντές σε επιχειρήσεις

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

8. Κρατικές και Ευρωπαϊκές Επιχορηγήσεις και Ενισχύσεις

40

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

8. Κρατικές και Ευρωπαϊκές Επιχορηγήσεις και Ενισχύσεις

41

Πρόγραμμα "Ανατολική Μακεδονία & Θράκη 2021-2027"

Πρόγραμμα "Κεντρική Μακεδονία 2021-2027"

Πρόγραμμα "Δυτική Μακεδονία 2021-2027"

Πρόγραμμα "Ηπειρος 2021-2027"

Νέος αναπτυξιακός νόμος

Ν.4887/2022

Ελλάδα – **Ισχυρή Ανάπτυξη**

Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων
Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης
Προγραμμάτων ΕΤΠΑ & ΤΣ,
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Προγράμματος
«Ανταγωνιστικότητα 2021-2027»

Πρόγραμμα "Θεσσαλία 2021-2027"

Πρόγραμμα "Δυτική Ελλάδα 2021-2027"

Πρόγραμμα "Πελοπόννησος 2021-2027"

Πρόγραμμα "Ιόνια Νησιά 2021-2027"

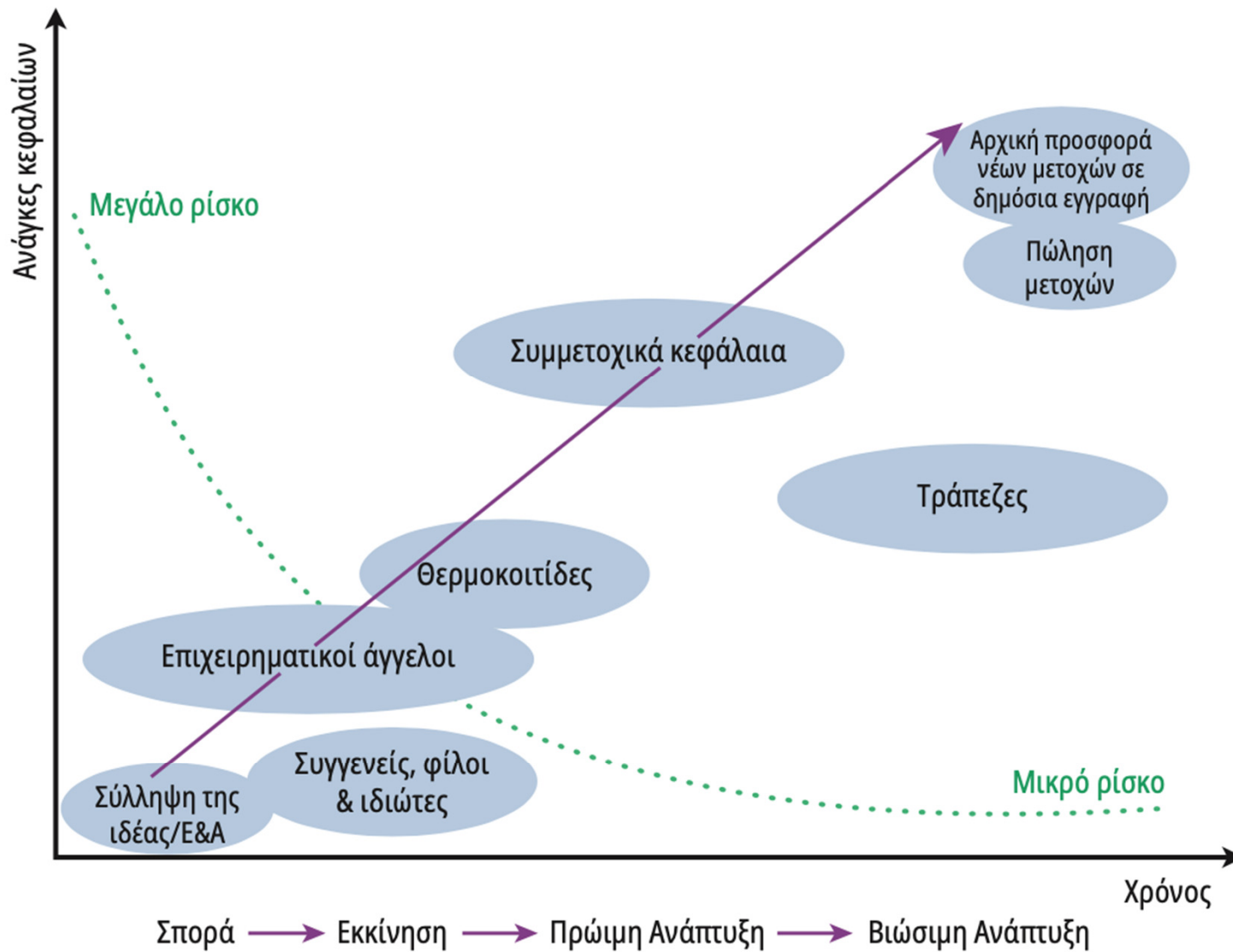
Πρόγραμμα "ΚΡΗΤΗ" 2021-2027

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

9. Στάδια Χρηματοδότησης

42

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

9. Στάδια Χρηματοδότησης

Κεφάλαια Σποράς

Τα κεφάλαια σποράς (Seed capital, seed money, seed financing) αποτελούν **χρηματοδότηση αρχικού σταδίου** και χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη μιας ιδέας, τη δημιουργία του προϊόντος και για την αρχική φάση εσωτερικής οργάνωσης μιας επιχείρησης.

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

9. Στάδια Χρηματοδότησης

Κεφάλαια Εκκίνησης

Τα (start-up capital) είναι κεφάλαια που χρησιμοποιούνται:

- για την **εδραίωση και καθιέρωση ενός προϊόντος και μιας επιχείρησης,**
- για την **τελική διαμόρφωση ενός προϊόντος και του σχετικού μάρκετινγκ,**
- για την **υποστήριξη δικτύου διανομής, για την καθιέρωση εμπορικού τίτλου κλπ.**

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

9. Στάδια Χρηματοδότησης

45

Κεφάλαια Πρώιμης Ανάπτυξης

Τα κεφάλαια πρώιμης ανάπτυξης είναι κεφάλαια που χρησιμοποιούνται **στα πρώτα στάδια της παραγωγής και των πωλήσεων**, ίσως προτού γίνει η επιχείρηση κερδοφόρα.

4. Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων

9. Στάδια Χρηματοδότησης

Κεφάλαια Βιώσιμης Ανάπτυξης

Τα κεφάλαια βιώσιμης ανάπτυξης είναι κεφάλαια που χρησιμοποιούνται από επιχειρήσεις **όταν αρχίζουν να καθιερώνονται στην αγορά και σκοπεύουν στην αύξηση της παραγωγής και των πωλήσεων, την επέκταση στην αγορά και την ριζική αναδιάρθρωσή τους.**